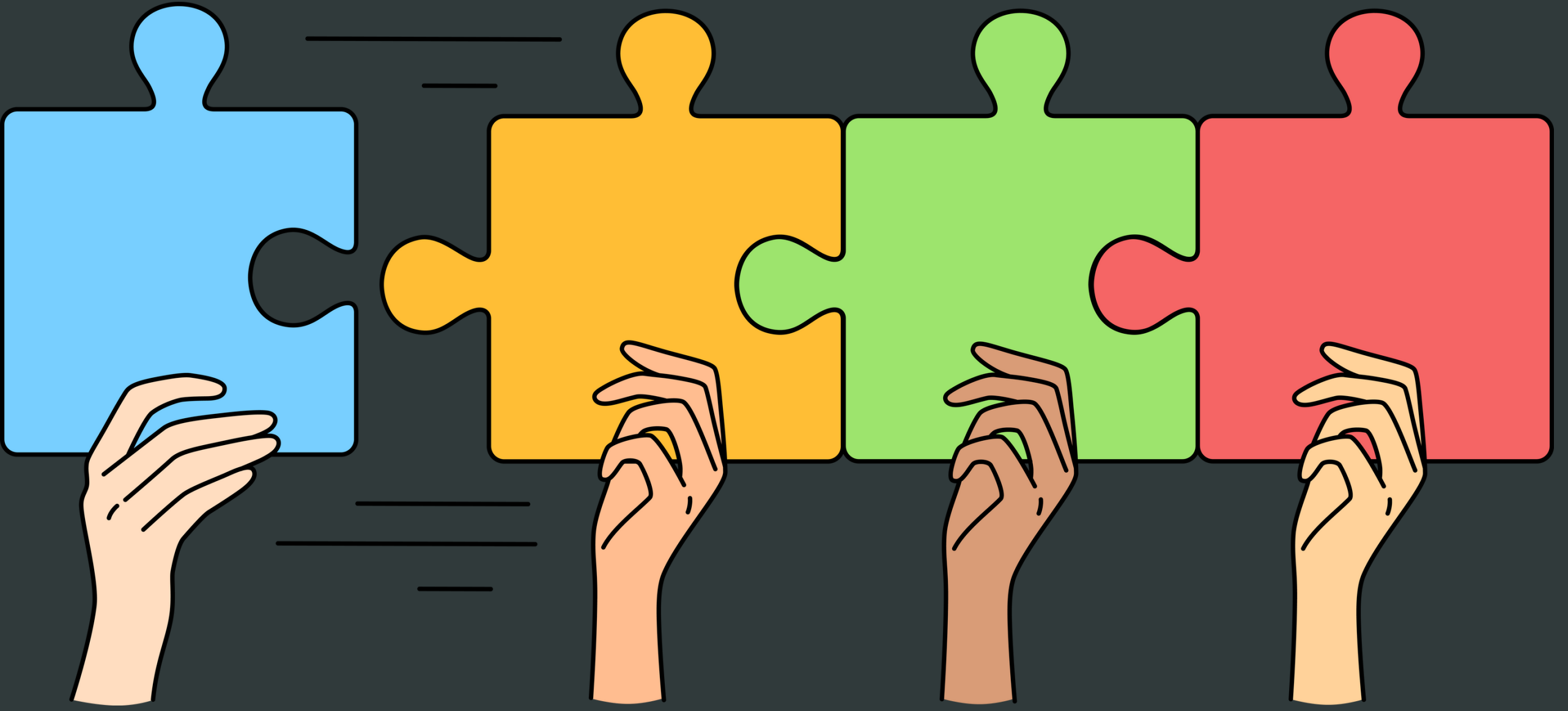

KOÇ OKULU
İLK · ORTA · LİSE

Sorumluluk Bilinç

**Koç Okulu, Ortaokul
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü**

KOÇ OKULU
İLK · ORTA · LİSE

Her ebeveynin ideali, çocuklarını kendi ayakları üzerinde durabilen, kendine güvenen bir birey olarak yetiştirmektir. Çocuğun kendi davranışlarının sorumluluğunu alması, bir gün içinde kazanabileceği bir beceri değildir. Sorumluluk bilincinin gelişmesi, yaşamın ilk yıllarından itibaren atılan adımlarla mümkündür. Hayat ile ilgili diğer değerler gibi sorumluluk da, çocuğun öncelikle ebeveynlerinden ve bakım verenlerden, daha sonra sosyal çevresinden öğrendiği, geliştirdiği bir beceridir.

Tanım olarak baktığımızda ise sorumluluk;

- 1) Kurallara uymak,
- 2) Tercihlerin ya da seçimlerin sonucuna katlanmak,
- 3) Başka insanlara ve onların haklarına saygı göstermektir.

SORUMLULUK BECERİSİ NEDEN ÖNEMLİDİR?

Doğal gelişimin parçası olarak çocuk, yaşam ile ilgili becerileri aşamalı olarak edinir. Kazanılan her beceri çocuğun bireyselleşmesinde, bağımsız, kendine yeten bir birey olmasında önemli adımlardır. Sorumluluklar ise çocuğun yeni edindiği bu becerileri hayata geçirmesi için önemlidir. Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılama becerisini kazanan çocuğun, yetişkinlere duyduğu bağımlılık giderek azalır. Davranışlarının sonucunu yaşadıkça, gelişen becerilerini kullandıkça, çocuğun kendine olan güveni artar. Becerilerini kullanması ve geliştirmesi için fırsat verilmeyen çocukların ise yeterlilik duygusu ve özgüven gelişimi sınırlanır.

Kişisel farklılıklar söz konusu olsa da, sorumluluk kazandırmaya yönelik her sürecin “temel” ve “değişmez” öğeleri vardır. Bunlar;

► **Bilgilendirme:** Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce, çocuğun bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Onun bu değişimi bir ihtiyaç olarak görebilmesi için, nedenleri hakkında bilgi vermek önemlidir. Kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar, niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını bilirlerse, ne zaman ailelerine yardımcı olmaları gerektiğini, ne zaman bağımsız davranabileceklerini de öğrenmiş olurlar.

► **Takip:** Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için ona bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına ya da yapılmadığına dikkat edilmelidir.

► **Geri bildirim:** Belli bir süre sonra çocuğu, gidişat hakkında bilgilendirmek gerekir. Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa uygun pekiştireçlerle motive edilmelidir. Eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa, bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin de çocukla paylaşılması gerekir.

► **Hatırlatma:** İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirme ile başlayan bu süreç, davranış yerleşene kadar devam etmelidir.

Yukarıda anlatılan bu öğeler, sadece sorumluluk kazandırma sürecine ait değildir. Temel alışkanlıkların oturmasında, kuralların belirlenmesinde, kısaca yaşantımızı düzenleyecek her türlü önlemde bulunması gereken öğelerdir ve ancak kararlı ve sabırlı bir tutumla yaklaşıldığında davranışın oturması sağlanabilir.

ANNE BABALARA ÖNERİLER

Çocuğa seçme hakkı tanıyın

Çok küçük yaştan başlayarak bir çocuğa seçme hakkının tanınmasıyla sorumluluk kazandırma eğitimi verilebilir. Seçim yapabilme fırsatlarının çocuğa sunulması, çocuğun kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler. Seçim yapabilme; karar verebilme ve seçimlerin sorumluluğunu alabilme becerisini geliştirir. Kendilerini daha iyi tanımalarını sağlar. Hayat boyu önlerine çıkacak zor kararlarda mücadele edebilmelerine yardımcı olur.

Model olun

Birçok davranışta olduğu gibi sorumluluk bilincini kazandırma sürecinde yetişkinlerin örnek davranışları önemlidir. Yetişkinlerin kendi yaşantılarına ait sorumluluklara gereken özeni göstermeleri, çocukların dikkatini çeker ve onların tutumlarını gözlemleyerek daha iyi öğrenirler.

Evdeki yardımcının rolünü belirleyin

Ev işlerine yardım eden kişilerin de çocukların sorumluluk bilinci kazanmasında etkisi vardır. Eğer her gün biri yatağını topluyorsa uzun yıllar yatağını toplamayı öğrenmeye gerek duymayacaktır. Bu konuda hem yardımcınız hem de çocuğunuzla konuşarak sorumluluk alanlarını netleştirin.

Bireysel sorumluluktan sosyal sorumluluğa geçiş sağlayın

Çocuklarda sorumluluk bilincini geliştirmek için, küçük yaştan itibaren önce,

- **Kendi ile ilgili sorumlulukları öğrenmesini desteklemek** (çıkardığı kıyafetleri katlayıp yerine koymak, oyuncak ya da eşyalarını kullandıktan sonra yerlerine kaldırmak)
- Daha sonra **ev ile ilgili sorumlulukları paylaşmasını beklemek** (yemekten sonra tabağını lavoboya koymak vb)
- Son olarak da **sosyal sorumluluklar konusunda model olmak** (ağaç dikmek, ihtiyacı olanlara yardım etmek, yerlere çöp atmamak) sorumluluk bilinci kazandırmak için önemli adımlardır.

Ergenlik çağındaki çocuğun sorumlulukları neler olabilir ?

Sorumluluk en temel anlamıyla kişinin kendine ve başkalarına karşı yerine getirmesi gereken zorunlu yükümlülükleridir. Ergenlik döneminde çocuğa sorumluluk vermek onun sosyal gelişimi açısından çok önemlidir. Bireyin, üzerine düşen görevleri yerine getirecek şekilde hareket etmesi, sorumluluk bilinci içinde yaşadığı sosyal çevreye uyum sağlaması ve kendi davranışlarının başkaları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olacağını farkındalığını kazanması sağlanmalıdır.

- Kendi hakkını uygun şekilde savunmak,
- Bşkalarının hakkına saygı duymak,
- Bşkalarının eşyalarına saygı göstermek,
- Yaşına uygun şekilde öz bakım becerilerini yerine getirmek,
- Kişisel sağlığını korumak (beslenme, uyku, egzersiz vb.)
- Eve dönüş saatlerine uymak,
- Kendi başına ulaşım araçlarına binmek,
- Toplu yerlerde gerektiği gibi davranmak,
- Bağımsız olarak kendi ödev programını yürütmek,
- Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak ,
- Kendi randevularını (kurs, doktor, spor vb.) takip etmek,
- Katılamayacağı randevuları önceden iptal etmek ya da ertelemek.
- Sosyal sorumluluk projelerinde yaşına uygun görevler almak .

KOÇ OKULU
İLK · ORTA · LİSE

Sorumluluk Bilinci

Kaynaklar

- Martin, M., Cynthia Waltman Greenwood, Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz - Sistem Yayıncılık.*
- *Dr. Thomas Gordon, Çocukta İç Disiplin mi? Dış Disiplin mi? – Sistem Yayıncılık*
 - *Helik/Karakter Okulu Aile Kitabı*
 - *Uzm. Psk. Dan. Ece Akın Bakanay, Çocuklarda Sorumluluk Bilincini Geliştirmek*
 - *Çocuğın Kendisine Güven Duygusu ve Sorumluluk Kazandırma Seminer Notları*
 - *Prof. Dr. Emine Zinnur Kılıç Sorumluluk Üzerine*